

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W ZIELONEJ GÓRZE

LZG.410.13.2.2024

Katarzyna Pękala
Dyrektor
Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Żarach
ul. Parkowa 8
68-200 Żary

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/036 – Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Żarach (dalej: <i>MOPS</i> lub <i>Ośrodek</i>) ul. Parkowa 8, 68-200 Żary
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Pękala, Dyrektor MOPS, od dnia 1 stycznia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność. 2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia klubowe w WTZ”. 3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023. Dla realizacji celów kontroli mogą być wykorzystane dowody sporządzone w latach wcześniejszych oraz w okresie późniejszym, a także dane statystyczne z tych okresów.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze
Kontroler	Anna Huziej, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/73/2024 z 25 września 2024 r. i nr LZG/93/2024 z dnia 28 listopada 2024 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szczegółowe badanie dokumentacji 15 uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej³ wykazało, że wszystkie osoby posiadały ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej, a uczestnictwo 12 z nich zostało uzgodnione z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie⁴. W przypadku trzech osób brakowało uzgodnień uczestnictwa z PCPR, jednak przyjęcia tych osób miały miejsce w 2005 r.

Struktura zatrudnienia w Warsztacie była zgodna z umową o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności WTZ, za wyjątkiem specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji, którego od 2022 r. nie zatrudniano. Z tego powodu faktyczny skład Rady Programowej Warsztatu nie odpowiadał ustawowym wymogom, co skutkowało dokonaniem 118 ze 129 ocen kompleksowych, ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i ocen rocznych⁵ oraz zatwierdzeniem 30 z 40 IPR opracowanych na lata 2021-2023 przez Radę Programową w niepełnym składzie (brak specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji).

Rada Programowa WTZ opracowała odrębnie na każdy rok pobytu uczestnika Indywidualny Program Rehabilitacji, kierując się w szczególności posiadanym przez uczestnika poziomem możliwości opanowania lub utrwalenia nowych sprawności i umiejętności niezbędnych w rehabilitacji społecznej i zawodowej, biorąc pod uwagę jego dysfunkcje psychofizyczne. W wymaganych terminach dokonywano także oceny kompleksowej realizacji IPR.

Przeprowadzano również oceny indywidualnych efektów rehabilitacji za okresy półroczne oraz oceny okresowe, przy czym wystąpiły przypadki jej braku⁶. Uczestnikom WTZ zapewniano możliwość udziału w ocenach indywidualnych efektów rehabilitacji, jednak wystąpiły przypadki braku potwierdzenia tego faktu⁷.

WTZ prowadził skuteczną rehabilitację społeczną poprzez stwarzanie osobom z niepełnosprawnościami możliwości uczestnictwa w życiu społecznym.

Beneficjentami programu Zajęcia klubowe w WTZ były osoby z niepełnosprawnościami spełniające wymagane kryteria, poza jednym wyjątkiem, a każdy z uczestników wziął udział w zajęciach w wymaganym wymiarze.

Otrzymane środki z PFRON oraz Powiatu Żarskiego⁸ wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem oraz zapisami umów o dofinansowanie kosztów tworzenia działalności Warsztatu. Niemniej koszty podróży służbowych pracowników, sfinansowano z PFRON wbrew przepisom rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej zajęciowej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii⁹ (dalej: *rozporządzenie w sprawie WTZ*).

Dane wykazane w sprawozdaniach z działalności WTZ za lata 2021-2023 były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

MOPS terminowo składał roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej oraz wykorzystania środków finansowych WTZ, które jednak nie zawierały wszystkich elementów wymaganych przepisami rozporządzenia w sprawie WTZ, a dane w nich wykazane były częściowo nierzetelne.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: *WTZ* lub *Warsztat*.

⁴ Dalej: *PCPR*.

⁵ W tym: 15 ocen kompleksowych i 76 ocen indywidualnych efektów rehabilitacji oraz 38 ocen rocznych.

⁶ 6 z 15 zbadanych uczestników.

⁷ W przypadku 5 z 76 ocen.

⁸ Dalej: *Powiat*.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 2284.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność

Opis stanu
faktycznego

1.1. MOPS utworzył WTZ 27 grudnia 2005 r.

W okresie objętym kontrolą obowiązywał Regulamin organizacyjny WTZ przy MOPS w Żarach wprowadzony przez Dyrektora MOPS zarządzeniem numer 5/2019 z dnia 1 lutego 2019 r. oraz zarządzeniem numer 20/2023 z dnia 12 grudnia 2023 r. Dyrektor MOPS wprowadził nowy Regulamin organizacyjny WTZ, co było zgodne z przepisami § 9 rozporządzenia w sprawie WTZ.

Regulamin zawierał wszystkie wymagane elementy określone w § 9 rozporządzenia w sprawie WTZ.

W Regulaminie wskazano, że Warsztat zapewnia warunki niezbędne do pełnej realizacji indywidualnego programu rehabilitacji w formie: treningu umiejętności zawodowych w pracowniach (gospodarstwa domowego, ogrodnictwa, krawiectwa i haftu, poligraficzno-informatycznej, rękodzieła, stolarskiej), terapii ruchem, zajęć: rewalidacyjnych, stymulująco-terapeutycznych, treningu: samoobsługi, umiejętności społecznych, ekonomicznego, terapii rozrywką i kulturą, wycieczek, prac Samorządu Uczestników oraz kół zainteresowań tworzonych stosownie do potrzeb i zainteresowań uczestników.

Regulamin organizacyjny określał warunki i procedury przyjmowania uczestników warsztatów. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawarto w punkcie 1.2. wystąpienia pokontrolnego.

Stosownie do postanowień Regulaminu organizacyjnego uczestnik, którego nieobecność przekroczy jednorazowo okres trzech miesięcy zostaje skreślony z listy uczestników.

(akta kontroli str. 3-30, 95)

W latach 2021-2023 nie wystąpiły przypadki skreślenia uczestnika z tego powodu.

(akta kontroli str. 517)

1.2. W latach 2021-2023 (stan na 31 grudnia każdego roku) liczba miejsc i liczba uczestników WTZ wynosiła 30, w tym:

- ✓ z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności odpowiednio: 10 (czas uczestnictwa od trzech do 16 lat); 11 (czas uczestnictwa od 10 miesięcy do 17 lat); 11 (czas uczestnictwa od siedmiu miesięcy do 18 lat);
- ✓ ze znacznym stopniem niepełnosprawności odpowiednio: 20 (czas uczestnictwa od jednego roku do 16 lat); 19 (czas uczestnictwa od ośmiu miesięcy do 17 lat); 19 (czas uczestnictwa od jednego roku do 18 lat).

(akta kontroli str. 31, 59)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. na liście oczekujących na przyjęcie do WTZ figurowało dziewięć osób, a czas oczekiwania wynosił od 153 do 2.132 dni¹⁰. Natomiast dla sześciu osób (które wcześniej figurowały na liście rezerwowej)

¹⁰ Dla poszczególnych osób: 153, 214, 254, 287, 355, 1.199; 1.818; 1.951 (w przypadku dwóch osób) i 2.132 dni.

przyjętych do WTZ z listy rezerwowej w latach 2022–2024 czas oczekiwania na przyjęcie wynosił od dwóch do 1.210 dni¹¹.

Ustalono, że na przyjęcie do WTZ oczekiwały osoby wpisane na listę w latach 2018-2020 i 2023, podczas gdy zostały przyjęte osoby wpisane na listę w roku 2019, 2022 i 2023 (np. przyjęto osobę wpisaną 31 lipca 2023 r., a nie przyjęto osoby wpisanej 10 stycznia 2023 r.).

Regulamin organizacyjny nie zawierał uregulowań w zakresie kolejności przyjmowania uczestników.

(akta kontroli str. 3-30, 32-33)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: (...) w przypadku siedmiu osób figurujących na liście oczekujących według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. Rada Programowa nie podjęła decyzji o ich przyjęciu do WTZ, kierując się możliwością przyjęcia w pierwszej kolejności osób bardziej rokujących na uzyskanie pozytywnych efektów terapii, a tym samym posiadających większe szanse na podjęcie zatrudnienia. Pięć spośród ww. osób było wcześniej uczestnikami WTZ. Osoby te zostały skreślone z listy uczestników WTZ z uwagi na złe wyniki oceny kompleksowej lub same z przyczyn osobistych zrezygnowały z udziału w zajęciach. Osoby jednak ponownie złożyły wnioski o przyjęcie do WTZ, które zostały zaakceptowane, bowiem osoby te spełniają kryteria określone w rozporządzeniu w sprawie WTZ. Natomiast dwie osoby to nowi kandydaci nie związani dotychczas z WTZ. W przypadku jednej z ww. dwóch osób Rada Programowa ustaliła, że rokuje ona na uzyskanie pozytywnych efektów terapii zajęciowej¹², ale 13 maja 2024 r. przyjęła na WTZ innego uczestnika (wpisanego na listę 31 lipca 2023 r.) uzasadniając to tym, że osoba ta posiada duże predyspozycje do uzyskania zadowalających efektów rehabilitacji społecznej i zawodowej, a tym samym rokuje w przyszłości na podjęcie zatrudnienia. Natomiast druga z ww. osób w dniu 4 października 2024 r. złożyła rezygnację z ubiegania się o miejsce w WTZ.

Jednocześnie Kierownik WTZ wyjaśniła, że (...) analizując dokumenty osób oczekujących na przyjęcie do WTZ (po objęciu stanowiska 1 grudnia 2023 r.) uzyskała informację, że pięć osób spośród figurujących na liście oczekujących to byli uczestnicy WTZ, którym ponownie została dana szansa uzyskania miejsca w placówce. Rada Programowa nie dokonała oceny czy osoby te ponownie kwalifikują do terapii zajęciowej, czy też nie ani nie zanegowała ich kandydatur. W przypadku jednej osoby brak jest możliwości udziału w zajęciach z uwagi na pogarszający się stan zdrowia, z tego też powodu osoba ta zakończyła zajęcia klubowe w styczniu 2024 r. Jedna osoba była uczestnikiem zajęć klubowych do marca 2023 r., jednak nie wykazywała ona chęci do współpracy oraz miała problemy z uzyskaniem frekwencji. Ww. dwie osoby w dniu 4 października 2024 r. po przeprowadzonej rozmowie złożyły rezygnację z ubiegania się o miejsce w WTZ. W styczniu 2024 r. w odniesieniu do trzech kandydatów na WTZ ustalono, że przez najbliższy rok członkowie Rady skupią się na obserwacji i analizie predyspozycji psychofizycznych tych osób podczas realizowania zajęć klubowych i podejmą decyzję o pozostawieniu ww. osób na liście oczekujących lub wydadzą odmowę przyjęcia do WTZ. Obserwacja potwierdziła, że przyjęcie tych osób na uczestników WTZ nie prognozuje pozytywnych efektów w przebiegu rehabilitacji społecznej i zawodowej. W związku z powyższym osoby te z końcem roku zostaną wykreślone z listy oczekujących na przyjęcie do WTZ.

(akta kontroli str. 34-57)

¹¹ Dla poszczególnych osób czas ten wynosił: 2, 20, 140, 287 i 1.210 dni (dla dwóch osób).

¹² Kandydatka została przyjęta do placówki 07.10.2024 r., ponieważ jeden z podopiecznych podjął zatrudnienie.

W latach 2021-2023 nie wystąpiły przypadki rezygnacji z oczekiwania ani odmowy przyjęcia do WTZ.

(akta kontroli str. 58)

Procedury dotyczące rekrutacji uczestników Warsztatu zostały określone w Regulaminie organizacyjnym. Stosownie do postanowień Regulaminu nowi uczestnicy są przyjmowani do WTZ przez Radę Programową spośród kandydatów zatwierdzonych przez Jednostkę Prowadzącą¹³.

(akta kontroli str. 3-30)

Stosownie do postanowień Regulaminu organizacyjnego obowiązującego od 12 grudnia 2023 r. indywidualne programy rehabilitacji są ustalane po trwającym maksymalnie trzy miesiące okresie adaptacyjnym, który w szczególnych przypadkach może być przedłużony decyzją Rady programowej (według Regulaminu organizacyjnego obowiązującego do 11 grudnia 2023 r. – okres adaptacyjny wynosił maksymalnie jeden miesiąc i również mógł zostać przedłużony decyzją Rady programowej).

(akta kontroli str. 17-30)

W toku kontroli badaniem objęto dokumentację 15 uczestników WTZ i ustalono m.in., że:

- ✓ pięć osób przebywało w Warsztacie od 16 do 19 lat; pięć od pięciu do ośmiu lat i pięć osób od jednego do 4 lat;
- ✓ wszystkie osoby posiadały ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej¹⁴;
- ✓ uczestnictwo w WTZ w przypadku 12 osób zostało uzgodnione z PCPR; w przypadku trzech osób (które rozpoczęły terapię w WTZ w 2005 r.) w dokumentacji brakowało uzgodnień uczestnictwa z PCPR;
- ✓ w dokumentacji 12 uczestników znajdowały się protokoły uzgodnień w sprawie przyjęcia uczestnika do WTZ, z którego wynikało, że kandydat spełnia kryteria zawarte w rozporządzeniu w sprawie WTZ;
- ✓ w dokumentacji wszystkich uczestników znajdował się kwestionariusz rozmowy przeprowadzonej z rodzicem/opiekunem kandydata na uczestnika WTZ, zawierający m.in. dane na temat stopnia samodzielności i zainteresowań kandydata na uczestnika oraz diagnoza funkcjonalna obejmująca funkcjonowanie uczestnika w następujących obszarach: motoryka duża i mała, spostrzeganie, uwaga, pamięć, myślenie, mowa/komunikowanie się, kontrolowanie emocji, radzenie sobie w sytuacjach trudnych, motywacja do udziału w zajęciach lub do pracy na pracowniach WTZ, wiadomości i umiejętności poznawcze (czytanie, pisanie, liczenie, zainteresowania, środowisko społeczne, środowisko WTZ);
- ✓ w dokumentacji dwóch uczestników znajdowała się karta obserwacji w okresie adaptacyjnym zawierająca m.in. informacje dotyczące zachowania, umiejętności i sprawności niezbędnych w pracy, czynności życia codziennego i osobistej zaradności, uspołecznienia, komunikowania się,

¹³ MOPS.

¹⁴ W dwóch orzeczeniach wskazano, że uczestnictwo w terapii zajęciowej według potrzeb; w 12 orzeczeniach wskazano, że osoba wymaga uczestnictwa w terapii zajęciowej; w jednym orzeczeniu wskazano terapię zajęciową – tak.

orientacji w elementarnych pojęciach matematycznych, sprawności ruchowej, sfery emocjonalno-motywacyjnej, kontaktów z rodzicami.

(akta kontroli str. 61-74)

1.3. Oględziny pomieszczeń WTZ wykazały, że terapia odbywała się w następujących pracowniach:

✓ pracownia gospodarstwa domowego połączona ze świetlicą. Wymiar łączny tych pomieszczeń wynosił 5,3 m x 9,90 m.

Pracownia gospodarstwa domowego o wymiarach 5,30 m x 3,80 m. Wyposażona m.in. w następujące urządzenia: zmywarka, piekarnik, przelewowy ekspres do kawy, dwie lodówki, robot kuchenny, blender, wyciskarkę i suszarkę do owoców, Kuchenkę mikrofalową, maszynkę do mielenia (mięsa, orzechów), szynkownar, talerze, garnki, sztućce, blachy do wypieków, patelnie. W pomieszczeniach tych znajdowało się pięć stołów, a przy każdym z nich było sześć miejsc do siedzenia.

✓ pracownia stolarstwa o wymiarach 7,2 m x 4,70 m. Pracownia była wyposażona m.in. w następujące urządzenia: ploter, wyrzynarki, wiertarki, śrubokręty, młotki, suwmiarki, szlifierki, imadła, piłki ręczne, frezarkę stołową, pilę stołową, wiertarkę stołową i odkurzacz przemysłowy. W pracowni znajdowały się odrębne stanowiska pracy dla każdego uczestnika zajęć w pracowni.

✓ pracownia krawiectwa i haftu o wymiarach 4,70 m x 4,90 m. Pracownia była wyposażona m.in. w dwie maszyny do szycia (elektroniczną dla osób niepełnosprawnych i mechaniczną). W pracowni znajdowały się odrębne stanowiska pracy dla każdego uczestnika zajęć w pracowni.

✓ pracownia rękodziela o wymiarach 5,90 m x 7,30 m. Wyposażona m.in. w następujące urządzenia: szlifierka do szkła, lutownica, nagrzewnica. W pracowni znajdowały się odrębne stanowiska pracy dla każdego uczestnika zajęć w pracowni.

✓ pracownia poligraficzno-informatyczna o wymiarach 5,40 m x 4,65 m. Pracownia była wyposażona m.in. w następujące urządzenia: kserokopiarka, drukarki i skaner, niszczarka, 2 laminarki, dwie bindownice, maszyna do wycinania i wyłaczania Sizzix. W pracowni znajdowały się cztery stanowiska komputerowe oraz stanowisko pracy dla każdego uczestnika zajęć w pracowni.

✓ pracownia ogrodnictwa o wymiarach 5,20 m x 3,60 m. Sprzęt wykorzystywany w tej pracowni znajdował się w magazynie. Pracownia była wyposażona m.in. w 2 kosiarki, kosę, wycinarkę do chwastów, szpadel, łopatę, grabie, haczki, nożyce elektryczne, dmuchawę do liści.

W Warsztacie znajdowała się również sala, w której odbywała się rehabilitacja ruchowa. Sala o wymiarach 7,10 m x 7,30 m wyposażona była m.in. w: dwa atlasy, dwie bieżnie elektryczne, rower powietrzny, dwa wioślarze, orbitrek, dwa steppery, stół do ping-ponga.

(akta kontroli str. 484-485)

1.4. W jednostce prowadzącej WTZ zatrudniony był: kierownik, trzech instruktorów terapii zajęciowej¹⁵ (w tym dwóch posiadało wykształcenie średnie – dyplom w zawodzie terapeuty zajęciowego¹⁶, a jeden wykształcenie wyższe licencjat – promocja zdrowia i zarządzanie zdrowym stylem życia (wellness)), jeden terapeuta zajęciowy, posiadający wykształcenie wyższe magisterskie, kierunek pedagogika, trzech starszych terapeutów zajęciowych, którzy posiadali wykształcenie wyższe magisterskie, dwóch na kierunku pedagogika i jeden na kierunku pedagogika specjalna, psycholog (wykształcenie wyższe magisterskie na kierunku psychologia),

¹⁵ W latach 2021-2022 – dwóch instruktorów, a w 2023 r. – trzech instruktorów.

¹⁶ W tym jedna osoba posiadała świadectwo ukończenia szkoły policealnej – Medyczne Studium Zawodowe, a jedna osoba posiadała świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie w zakresie kwalifikacji świadczenia usług w zakresie terapii zajęciowej (egzamin zdany przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu).

a w 2021 roku również rehabilitant, co było zgodne z przepisami § 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie WTZ.

W latach 2022-2023 w jednostce prowadzącej WTZ nie był zatrudniony specjalista ds. rehabilitacji lub rewalidacji, co było niezgodne z § 13 ust. 1 pkt rozporządzenia w sprawie WTZ.

Struktura zatrudnienia WTZ była zgodna z umową o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności WTZ, za wyjątkiem specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji.

(akta kontroli str. 3-30)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: *W latach 2021-2023 nie zatrudniano w Warsztacie Terapii Zajęciowej specjalistów ds. rehabilitacji lub rewalidacji z powodu braku chętnych na to stanowisko. Wielokrotnie przesyłano informację do PUP w Żarach o naborze na wolne stanowisko fizjoterapeuty. WTZ Żary funkcjonuje w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną samorządu terytorialnego. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej jedynymi stanowiskami, które mieszczą się w kategorii specjalista ds. rehabilitacji lub rewalidacji jest stanowisko technika fizjoterapii/starszego technika fizjoterapii lub fizjoterapeuty/starszego fizjoterapeuty (takie stanowiska widnieją w Regulaminie Wynagradzania MOPS w Żarach). W związku z tym, iż zawód technika fizjoterapii to zawód funkcjonujący przed wejściem w życie ustawy z roku 2015 o zawodzie fizjoterapeuty, tego typu nazewnictwa obecnie się już nie używa. Jedyne stanowiskiem, które może być wykazane na WTZ jest fizjoterapeuta. Do PUP w Żarach wielokrotnie przesyłano informację o naborze na wolne stanowisko fizjoterapeuty. Niestety na dzień dzisiejszy brak jest chętnych fizjoterapeutów do podjęcia zatrudnienia w tego typu placówce.*

(akta kontroli str. 78-86)

W latach 2021-2023 średnie miesięczne wynagrodzenie brutto w Warsztacie dla:

- ✓ stanowiska instruktora terapii zajęciowej wynosiło odpowiednio: 3,7 tys. zł; 4,1 tys. zł i 4 tys. zł (tj. 65,5%; 64,5% i 55,8% średniego wynagrodzenia w gospodarce);
- ✓ stanowiska terapeuty zajęciowego wynosiło odpowiednio: 4 tys. zł; 4,4 tys. zł i 5 tys. zł (tj. 70,1%; 70,1% i 69,8% średniego wynagrodzenia w gospodarce);
- ✓ stanowiska starszego terapeuty zajęciowego wynosiło odpowiednio: 4,7 tys. zł; 5,5 tys. zł i 6,2 tys. zł (tj. 82,8%; 86,6% i 86,8% średniego wynagrodzenia w gospodarce);
- ✓ psychologa¹⁷ wynosiło odpowiednio: 3,6 tys. zł; 4,3 tys. zł i 5 tys. zł (tj. 63,9%; 67,3% i 69,9% średniego wynagrodzenia w gospodarce).

Rehabilitant był zatrudniony w 2021 r. w wymiarze ½ etatu, a jego wynagrodzenie wynosiło 2 tys. zł, co stanowiło 70,1% średniego wynagrodzenia w gospodarce.

(akta kontroli str. 87)

W latach 2021-2023 na jednego pracownika Warsztatu przypadało pięciu uczestników.

(akta kontroli str. 59, 76-77)

Rada Programowa dokonywała podziału uczestników na grupy terapeutyczne na okresy półroczne¹⁸. Grupy terapeutyczne były pięcioosobowe, a dobór uczestników

¹⁷ Psycholog jest zatrudniony w MOPS w Żarach w wymiarze pełnego etatu, ale pracę na rzecz WTZ świadczy w wymiarze ¼ etatu. Wskazane wynagrodzenie jest za cały etat.

¹⁸ W protokołach z posiedzeń Rady Programowej brakowało zapisu dotyczącego podziału na grupy na II półrocze 2022 r.

do grup odbywał się przy uwzględnieniu wcześniejszych deklaracji uczestników, ich predyspozycji, zainteresowań oraz kontaktów interpersonalnych.

(akta kontroli str. 417-431)

1.5. Rada Programowa WTZ została powołana zarządzeniami Dyrektora MOPS w sprawie Regulaminu organizacyjnego WTZ z 2019 i 2023 r. w składzie wymaganym przepisami art. 10a ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁹ (dalej: *ustawa o rehabilitacji*), jednakże faktyczny skład rady nie odpowiadał wymogom ww. przepisu. W latach 2021-2023 w WTZ nie był zatrudniony doradca zawodowy, a w latach 2022-2023 specjalista ds. rewalidacji lub rehabilitacji.

(akta kontroli str. 3-30)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: (...) Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej jedynymi stanowiskami, które mieszczą się w kategorii specjalista ds. rewalidacji lub rehabilitacji jest stanowisko fizjoterapeuty lub technika fizjoterapii. Niestety do dnia dzisiejszego nie udało się pozyskać pracownika na to stanowisko. Zgodnie z zapisami ustawy o rehabilitacji w skład rady programowej w miarę potrzeb może wchodzić również doradca zawodowy lub instruktor zawodu. Dotychczas nie było potrzeby zatrudniania doradcy zawodowego czy instruktora zawodu, ale w roku 2025 r. planowane jest przeszkolenie terapeutów/instruktorów terapii w zakresie trenera pracy osób niepełnosprawnych z elementami doradztwa edukacyjno-zawodowego.

(akta kontroli str. 375-381)

Na podstawie badania dokumentacji 15 uczestników WTZ ustalono, że:

- ✓ dla każdego uczestnika opracowano odrębnie na każdy rok pobytu – Indywidualny Program Rehabilitacji (dalej: *IPR*), przy czym:
 - 11 planów opracowanych na 2021 r.²⁰: zostało zatwierdzonych przez Radę Programową w wymaganym składzie;
 - w składzie Rady Programowej, która zatwierdziła wszystkie objęte badaniem plany na 2022 r. (14 planów) i 2023 r. (15 planów) brakowało specjalisty ds. rewalidacji lub rehabilitacji (stanowisko to nie było obsadzone w WTZ od 2022 r., co opisano w punkcie 1.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego).

(akta kontroli str.432)

- ✓ w przypadku pięciu uczestników przyjętych do WTZ w latach 2020-2023 czas od przyjęcia do Warsztatu do opracowania IPR wynosił od sześciu do ośmiu dni;
- ✓ w IPR określano formy, zakres, metody i planowane efekty rehabilitacji oraz formy współpracy z rodziną lub opiekunami;
- ✓ IPR opracowywano indywidualnie dla każdego uczestnika, kierując się przede wszystkim posiadanym przez uczestnika poziomem możliwości opanowania lub utrwalenia nowych sprawności i umiejętności niezbędnych w rehabilitacji społecznej i zawodowej, biorąc pod uwagę jego dysfunkcje psychofizyczne;
- ✓ terapia zajęciowa obejmowała nabywanie umiejętności w pracowniach rękodzieła, gospodarstwa domowego, ogrodnictwa, poligraficzno-informatycznej, krawieckiej i haftu oraz stolarskiej oraz m.in. w zakresie

¹⁹ Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm.

²⁰ Spośród 15 osób objętych badaniem: 3 rozpoczęły uczestnictwo w WTZ w 2022 r., a 1 w 2023 r.

czynności życia codziennego (np. aktywność ekonomiczna, korzystanie z miejsc użyteczności publicznej), komunikowania się (np. poszerzanie słownictwa, stymulowanie rozwoju koncentracji oraz wyobraźni); uspołecznienia (człowiek w świecie przyrody, odbiorca kultury).

(akta kontroli str. 61-74, 438-463, 519-520)

1.6. Na podstawie badania dokumentacji 15 uczestników Warsztatu ustalono, że:

- ✓ jedna ocena kompleksowa została dokonana przez Radę Programową w wymaganym składzie, w przypadku 14 osób w składzie Rady Programowej dokonującej oceny kompleksowej brakowało specjalisty ds. rewalidacji lub rehabilitacji (stanowisko to nie było obsadzone w WTZ od 2022 r., co opisano w punkcie 1.4. i 1.5. niniejszego wystąpienia pokontrolnego)
- ✓ w przypadku siedmiu osób, które rozpoczęły uczestnictwo w WTZ w latach 2019-2023 pierwszej kompleksowej oceny IPR dokonano po upływie pięciu miesięcy od dnia rozpoczęcia terapii, co było zgodne z art. 10a ust. 6 ustawy o rehabilitacji. W każdym przypadku zajmując stanowisko w kwestii osiągniętych przez uczestnika postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej postanowiła przedłużyć okres pobytu w WTZ. Decyzje te motywowano pozytywnymi rokowaniami, co do przyszłych postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej;
- ✓ w przypadku pozostałych dziesięciu uczestników, którzy rozpoczęli terapię w latach 2005-2019 oceny kompleksowe były przeprowadzane nie rzadziej niż co trzy lata, co było zgodne z art. 10a ust. 5 ustawy o rehabilitacji. W każdym przypadku zajmując stanowisko w kwestii osiągniętych przez uczestnika postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej postanowiła przedłużyć okres pobytu w WTZ. Decyzje te motywowano pozytywnymi rokowaniami, co do przyszłych postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej.

(akta kontroli str. 61-74, 435-437)

Dyrektor MOPS w odniesieniu do decyzji Rady Programowej zawartych w ocenach kompleksowych wyjaśniła, że: *Proces realizacji Indywidualnego Programu Rehabilitacji oraz jego ocena jest zróżnicowany i traktowany bardzo indywidualnie wobec każdego uczestnika. Postępy w rehabilitacji społecznej i zawodowej u każdego z uczestników przebiegają różnie, u jednych szybciej u innych to wieloletni, powolny proces. Jednakże, jeżeli jest zauważalny progres to jest szansa na poprawienie funkcjonowania podopiecznego w środowisku i realna szansa na podjęcie przez niego pracy. Osoby całkowicie nierokujące były przekierowywane do ŚDS.*

(akta kontroli str. 477-480)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: *W mojej ocenie nie każda osoba będąca długotrwale uczestnikiem WTZ rokuje na zatrudnienie, jednak nie zmienia to faktu, że rokuje nadal na postępy w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Często blokadą w przejściu rehabilitacji zawodowej jest nastawienie rodziców opiekunów do tematu usamodzielnienia ich dzieci/podopiecznych. Praca wykonana przez terapeutów/instruktorów terapii zajęciowej na WTZ rzadko jest podtrzymywana i kontynuowana w domu rodzinnym. Dlatego proces rehabilitacji w odniesieniu do każdego z uczestników to sprawa bardzo indywidualna i często zależna również od środowiska rodzinnego. Przyjmowanie osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności do udziału w zajęciach WTZ jest w mojej ocenie słuszne, ponieważ stopień niepełnosprawności przyznawany przez Komisję ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności nie jest równoznaczny ze stopniem niepełnosprawności intelektualnej i często osoby te wykazują duże predyspozycje do*

pozyskania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Z kolei w przypadku osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym nie można z góry zakładać, że nie są zdolne do wykonywania prostych prac. Osoby te mogą różnić się między sobą pod względem poziomu funkcjonowania.

(...) Przy lekkim stopniu niepełnosprawności uczestnictwo w WTZ nie jest przez Komisję przyznawane. Przy umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wskazanie do WTZ może zostać uwzględnione przy symbolach niepełnosprawności 01-U (upośledzenie umysłowe) i 02-P (choroby psychiczne) i niezdolności do pracy. Przy znacznym stopniu i zapisem o niezdolności do pracy WTZ mogą zostać przyznane osobie bez względu na symbol przyczyny niepełnosprawności. Z tego powodu najwięcej osób ze wskazaniami do terapii trafiających do WTZ posiada znaczny stopień niepełnosprawności.

(akta kontroli str. 481-483)

Na podstawie badania dokumentacji dotyczącej 15 uczestników WTZ objętych szczegółowym badaniem, dla których przeprowadzono łącznie 114 ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i ocen rocznych²¹ ustalono m.in., że:

- ✓ 10 ocen za I półrocze 2021 r. zostało przeprowadzonych przez Radę Programową w wymaganym składzie.

(akta kontroli str. 435-437)

- ✓ uczestnicy WTZ, co do zasady, mieli możliwość nie rzadziej niż raz na pół roku brać udział w ocenie indywidualnych efektów rehabilitacji, jednak w przypadku pięciu uczestników stwierdzono brak udokumentowania ich udziału w ocenie (w przypadku czterech uczestników za I i II półrocze 2022 r.; a w przypadku jednego uczestnika za I półrocze 2022 r.).

(akta kontroli str. 61-74)

Psycholog zatrudniony w MOPS, obsługujący WTZ (członek Rady Programowej) wyjaśniła, że: *Uczestnicy WTZ każdorazowo uczestniczyli w ocenach, a brak potwierdzenia tego faktu w postaci podpisu uczestnika wynikał z przeoczenia.*

(akta kontroli str. 433-434)

- ✓ w przypadku sześciu uczestników stwierdzono brak oceny, w tym: w czterech przypadkach brakowało oceny indywidualnych efektów rehabilitacji za I lub II półrocze, a w dwóch przypadkach oceny rocznej.

(akta kontroli str. 435-437)

Psycholog zatrudniony w MOPS, obsługujący WTZ (członek Rady Programowej) wyjaśniła, że wynikało to z przeoczenia.

(akta kontroli str. 433-434)

- ✓ w 104 przypadkach w składzie Rady Programowej przeprowadzającej ocenę brakowało specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji (dotyczy ocen poczynawszy od II półrocza 2022 r., od 2022 r. w WTZ nie jest zatrudniony specjalista ds. rehabilitacji lub rewalidacji);
- ✓ w 3 przypadkach w składzie Rady Programowej dokonującej ocen brakowało psychologa.

(akta kontroli str. 435-437)

Psycholog zatrudniony w MOPS, obsługujący WTZ (członek Rady Programowej) wyjaśniła, że brak przeprowadzenia oceny półrocznej/rocznej przez Radę Programową lub brak dokonania przez nią oceny wynikał z przeoczenia.

(akta kontroli str. 433-434)

²¹ W tym: 76 ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i 38 ocen rocznych.

1.7. WTZ prowadził trening ekonomiczny dla uczestników Warsztatu, a jego zasady zostały określone w Regulaminie organizacyjnym. W Regulaminie określono m.in., że:

- ✓ uczestnik Warsztatu może otrzymać do swojej dyspozycji środki finansowe w kwocie nie przekraczającej 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę;
- ✓ wysokość środków finansowych oraz ich przeznaczenie indywidualnie dla każdego uczestnika ustala Rada Programowa Warsztatu zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji biorąc pod uwagę: zaangażowanie w realizację programu rehabilitacji w miarę posiadanych możliwości, przestrzeganie porządku i harmonogramu zajęć Warsztatu, właściwy stosunek uczestnika do pracowników i pozostałych uczestników Warsztatu,
- ✓ kwota przeznaczona na wypłatę treningu ekonomicznego dzielona jest na stawkiienne, które mogą być zróżnicowane ze względu na liczbę dni roboczych w miesiącu. Ponadto określono zasady obniżenia stawki dziennej treningu ekonomicznego.

Wszyscy uczestnicy WTZ brali udział w treningu ekonomicznym.

(akta kontroli str. 3-30, 487)

Z przedłożonej w toku kontroli dokumentacji dotyczącej prowadzenia treningu ekonomicznego wynikało m.in., że:

- ✓ kwota bazowa treningu ekonomicznego wynosiła w latach 2021-2022 - 25 zł, od stycznia do sierpnia 2023 r. – 25 zł, a od września 2023 r. – 55 zł i była zmniejszana przy zaistnieniu przesłanek określonych w Regulaminie organizacyjnym.

(akta kontroli str. 487)

Kierownik WTZ wskazała, że: Brak jest dokumentu ustalającego kwotę bazową treningu ekonomicznego. Miesięczna kwota treningu ekonomicznego przypadająca na jednego uczestnika w każdym miesiącu jest zatwierdzana przez Radę Programową. Wysokość kwoty treningu do wypłaty ustala się odejmując od kwoty bazowej nieobecności oraz ewentualne spóźnienia. W ocenie kierownika WTZ kwoty otrzymywane przez uczestników w ramach treningu ekonomicznego w latach 2021-2022 nie były wystarczające do faktycznego prowadzenia treningu oraz nauki zarządzania osobistym budżetem. Wzrosły one we wrześniu 2023 r., ale nadal nie były satysfakcjonujące, zarówno w ocenie kierownika, jak i instruktorów terapii zajęciowej/terapeutów zajęciowych. W związku z powyższym w lutym 2024 r. kwota wypłacana w ramach treningu ekonomicznego wzrosła do 100 zł.

(akta kontroli str. 88-92)

- ✓ w grudniu każdego roku wypłacano uczestnikom treningu tzw. premie. Wysokość premii wynosiła w 2021 r. od 6,69 zł do 26,69 zł; w 2022 r. od 28 do 41,21 zł; a w 2023 r. od 33 do 36,12 zł.

(akta kontroli str. 487)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: (...) Premie są ustalane w miesiącu grudniu zgodnie z § 14 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego z rezerw finansowych treningu ekonomicznego (o ile takie rezerwy powstaną). Każdy z terapeutów na grudniowej Radzie Programowej wnioskuje o nagrodzenie wybranych uczestników, biorąc pod uwagę całokształt rocznej pracy, a Rada Programowa opiniuje ww. wnioski, zatwierdzając w protokole ostateczną listę osób do przyznania premii. Kwota premii wynika ze stopnia zaangażowania uczestnika oraz jego dyscypliny na zajęciach.

(akta kontroli str. 88-92)

Z § 14 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego (obowiązującego od 2023 r.) wynikało, że uczestnikowi, który w sposób wzorowy i systematyczny przestrzega ustalonego porządku i dyscypliny w Warsztacie może zostać przyznana nagroda w postaci dyplomu uznania, nagrody rzeczowej lub nagrody pieniężnej z rezerw finansowych treningu ekonomicznego.

(akta kontroli str. 17-30)

- ✓ kwota treningu ekonomicznego wypłacana uczestnikom nie była różnicowana w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczestników oraz ich indywidualnych potrzeb.

(akta kontroli str. 487)

Kierownik WTZ wskazała, że: *Celem treningu ekonomicznego jest kształtowanie umiejętności uczestników WTZ związanych z zaspokajaniem własnych potrzeb, gospodarowania budżetem i niezależnością ekonomiczną. (...) Każdy z uczestników, niezależnie od rodzaju i stopnia niepełnosprawności, wykazywał i wykazuje chęć do nauki gospodarowania swoim budżetem oraz wskazuje na swoje potrzeby, które wynikają z czasu, miejsca, warunków życiowych, a więc elementów, które podlegają ciągłej zmianie. Trening ekonomiczny daje także możliwość naszym podopiecznym do partycypowania w kosztach imprez organizowanych na WTZ. Dlatego w naszej ocenie byłoby niesprawiedliwe, a nawet krzywdzące różnicowanie kwoty treningu ekonomicznego w zależności od stopnia czy rodzaju niepełnosprawności, a nawet krzywdzące. Rodzaj i stopień niepełnosprawności nie wpływają również na stopień zaangażowania w rehabilitacji społecznej i zawodowej, a deficyty wynikające z tych niepełnosprawności nie powinny być wyznacznikiem „wynagrodzenia” za trud włożony w pracę. Naszą rolą jest doceniać starania naszych podopiecznych, ich dyscyplinę i chęć do zmiany, a nie oceniać jedynie efekty ich pracy.*

(akta kontroli str. 91-92)

W latach 2021-2023 uczestnicy WTZ nie mieli możliwości wzięcia udziału w nieodpłatnych praktykach zawodowych u pracodawców, ponieważ nie były one w tym okresie organizowane.

Kierownik WTZ wskazała, że: *praktyki zorganizowane zostały dopiero w 2024 r., a organizacja ww. działania napotkało na opór ze strony rodziców i opiekunów podopiecznych WTZ. W świadomości osób sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami zakorzenione jest przekonanie, że osoba posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym nie może podjąć zatrudnienia, ponieważ zgodnie z tym orzeczeniem jest niezdolna do pracy, a podjęcie przez nią zatrudnienia skutkowałoby utratą renty socjalnej.*

Niestety jest to duży problem, ponieważ są rodzice/opiekunowie, którzy pomimo wyjaśnienia sytuacji z punktu widzenia przepisów (zebraniu w dniu 07.06.2024 r. z pracownikami PUP w Żarach) nadal nie wyrażają zgody na udział w praktykach zawodowych, twierdząc że WTZ działa na szkodę ich dzieci.

Rola WTZ nie kończy się na motywowaniu i aktywizowaniu uczestników, ale musi skupić się również na zmianie sposobu myślenia ich opiekunów, co wydłuża zdecydowanie cały proces rehabilitacji zawodowej.

(akta kontroli str. 88-90)

W dniu 26 kwietnia 2024 r. zawarto porozumienie z przedsiębiorcą z siedzibą w Żaganiu w sprawie realizacji praktyk zawodowych dla uczestników WTZ w okresie od 8 do 15 maja 2024 r. Na podstawie ww. porozumienia na praktyki zostało skierowanych sześciu uczestników. Uczestnicy odbyli praktyki w łącznym wymiarze 30 godzin (15 godzin tygodniowo). Po odbyciu praktyk jedna z podopiecznych została zatrudniona w ww. firmie.

Kierownik WTZ Anna Dawczyk wskazała, że w listopadzie 2024 r. planowane są praktyki zawodowe dla kolejnych sześciu osób w tej firmie.

(akta kontroli str. 34-57)

Prowadzona przez WTZ rehabilitacja społeczna prowadziła do integracji uczestników z otoczeniem i uczestnictwa w życiu społecznym m.in. poprzez:

- ✓ uczestnictwa w wystawach (np. wystawa produktów regionalnych w Lubomyślu 2021 r.);
- ✓ wycieczki (np. na Winobranie w Zielonej Górze połączona ze zwiedzaniem winnicy, do muzeum w Wałbrzychu, do parku rododendronów i ogrodu różanego w Kromław, do ogrodu zoologicznego w Nowym Tomyślu oraz Muzeum Wikliniarstwa i Chmielnictwa połączona z udziałem w warsztatach wyplatania wikliny, do Pałacu w Chichach połączona z udziałem w warsztatach ceramiki, ogniskiem oraz turnieju łucznictwa i innych zabawach zespołowych, nad jeziorem do Halbendorfu i do Łagowa, do Zielonej Góry połączona ze zwiedzaniem Centrum Przyrodniczego);
- ✓ udział w warsztatach w Lawendowej Manufakturze (2022 r.) oraz w pizzerii (2023 r.);
- ✓ prezentacje wyrobów uczestników na jarmarkach świątecznych;
- ✓ udział w zawodach sportowych (w dziedzinie tenisa stołowego, badmintonu, pływania, bieg szlakiem żarskich uliczek).

(akta kontroli str. 93-154)

1.8. W kontrolowanym okresie w WTZ nie działała rada społeczna, o której mowa w art. 10aa ustawy o rehabilitacji.

(akta kontroli str. 60)

1.9. W latach 2022-2023²² terapię w WTZ zakończyło czterech uczestników, z których: jeden przebywa w domu, jeden jest uczestnikiem Dziennego Domu Wsparcia w Żarach, jeden przebywa w Domu Pomocy Społecznej, a jeden jest uczestnikiem zajęć klubowych WTZ. Czas korzystania z zajęć WTZ przez ww. osoby wynosił od jednego roku i czterech miesięcy do 14 lat i sześciu miesięcy²³.

(akta kontroli str. 155)

Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 r.:

- ✓ jedna osoba była objęta terapią poniżej jednego roku;
- ✓ trzy osoby były objęte terapią od roku do trzech;
- ✓ pięć osób było objętych terapią powyżej trzech do pięciu lat;
- ✓ 21 osób było objętych terapią powyżej pięciu lat.

(akta kontroli str. 476)

Średni czas pobytu uczestników przebywających w Warsztacie według stanu na koniec okresu objętego kontrolą wynosił około 109 miesięcy.

(akta kontroli str. 518)

W odniesieniu do pomocy udzielanej uczestnikom w poszukiwaniu pracy Kierownik WTZ wskazała, że uczestnicy mieli możliwość skorzystania z bezpłatnych kursów i szkoleń przygotowujących ich do zatrudnienia. Z tej formy pomocy skorzystało 16 podopiecznych, którzy zdali m.in. egzaminy sprawdzające w zawodzie kucharz, cukiernik.

²² W 2021 r. żaden uczestnik nie zakończył terapii.

²³ Dla poszczególnych osób: 1 rok i 4 miesiące; 5 lat i dwa miesiące; 6 lat i 10 miesięcy; 14 lat i 6 miesięcy.

W wyniku rozmów indywidualnych z rodzicami/opiekunami podopiecznych WTZ jedna z uczestniczek została zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako osoba poszukująca pracy. We wrześniu 2024 r. WTZ pomógł jednej osobie podjąć zatrudnienie, organizując rozmowę z pracodawcą oraz towarzysząc jej podczas całej procedury zatrudnienia. Ponadto WTZ jest w stałym kontakcie z kadrami ww. zakładu pracy.

Kierownik WTZ wskazała, że za lata 2021-2023 nie posiada dokumentów potwierdzających współpracę z potencjalnymi lub faktycznymi pracodawcami. Jednocześnie kierownik wskazała, że po objęciu stanowiska wystosowała pisma do 11 zakładów pracy z prośbą o umożliwienie osobom z niepełnosprawnością zwiedzenia firmy i zapoznania się z charakterem przedsiębiorstwa. Celem wizyty było przybliżenie specyfiki poszczególnych zakładów pracy i rozeznanie się w ofercie jaką mają dla potencjalnych pracowników. Trzy zakłady pracy zgodziły się na taką wizytę (wizyty w dwóch firmach odbyły się w marcu i kwietniu 2024 r., a wizyta w jednej firmie została zaplanowana na pierwsze tygodnie listopada 2024 r.

Ponadto w wyniku spotkania w jednej z firm w Żaganiu podpisano w dniu 26 kwietnia 2024 r. porozumienie w sprawie organizacji praktyk zawodowych dla uczestników WTZ. Na praktyki w okresie od 8 do 15 maja 2024 r. zostało skierowanych sześć osób, które ukończyły praktyki i uzyskały zaświadczenia potwierdzające ten fakt. Efektem praktyk było podjęcie zatrudnienia przez jedną osobę. W listopadzie 2024 r. planowane są w tej samej firmie praktyki dla kolejnych sześciu osób.

W dniu 16 stycznia 2024 r. zamieszczono na portalu Facebook oraz stronie internetowej MOPS informację o poszukiwaniu zakładów pracy, pracodawców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw społecznych, które w ramach wsparcia rehabilitacji zawodowej byłyby chętne nawiązać współpracę z WTZ w zakresie organizacji praktyk zawodowych.

Kierownik WTZ wskazała, że nie posiada dowodów potwierdzających współpracę, w latach 2021-2023, WTZ z powiatowym urzędem pracy w zakresie zatrudnienia uczestników warsztatu. W 2024 r. WTZ skierował do PUP pismo z prośbą o przeprowadzenie spotkania informacyjnego z rodzicami/opiekunami uczestników WTZ. W dniu 7 czerwca 2024 r. odbyło się spotkanie, na którym przedstawiciele PUP przedstawili rodzicom/opiekunom informacje na temat możliwości podejmowania pracy zarobkowej przez osoby pobierające rentę z tytułu niezdolności do pracy oraz możliwości rejestracji w PUP i profitów z tego wynikających.

Do WTZ nie wpłynęły żadne oferty pracy dla uczestników warsztatu.

(akta kontroli str.34-57)

Spośród 34 osób będących uczestnikami WTZ w latach 2021-2023:

- ✓ 30 osób nie figurowało w ewidencji PUP;
- ✓ cztery osoby figurowały w ewidencji PUP, w tym: dwie osoby utraciły status z uwagi na podjęcie zatrudnienia (w dniu 2 maja 2002 r. i 31.08.1999 r.), jedna utraciła status z powodu niezgłoszenia się w wyznaczonym terminie, a jedna osoba nadal figuruje w ewidencji PUP (pobiera rentę socjalną).

(akta kontroli str. 464-475)

W latach 2021-2023 do PUP w Żarach wpłynęło łącznie 405 ofert pracy dla osób niepełnosprawnych. Najwięcej ofert pracy (10 i więcej) dla następujących stanowisk: elektryk (dziesięć); pracownik biurowy (11), kasjer-sprzedawca (51), kierowca – mechanik (10); operator maszyn i urządzeń (33), pracownik dozoru/dozorca (25), pracownik gospodarczy (56), pracownik ochrony (24), robotnik gospodarczy (444), sprzątaczką (35).

Do Powiatowego Urzędu Pracy nie wpływały informacje o zdarzeniach noszących znamiona dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami. W latach 2021-2023 MOPS podejmował telefonicznie konsultacje z PUP w sprawie uczestników WTZ.

(akta kontroli str. 464-475)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Brak zatrudnienia specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji od 2022 r., czego skutkiem było dokonanie 118 ze 129 ocen kompleksowych, ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i ocen rocznych²⁴ oraz zatwierdzenie 30 z 40 IPR opracowanych na lata 2021-2023 przez Radę Programową w niepełnym składzie tj. bez udziału specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji
2. Niedokonanie przez Radę Programową w przypadku sześciu z piętnastu uczestników WTZ (objętych szczegółowym badaniem w toku kontroli) oceny indywidualnych efektów rehabilitacji lub oceny rocznej z powodu przeoczenia.
3. Brak udziału psychologa w trzech ze 129 ocen (w tym dwóch ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i jednej oceny rocznej). Przyczyną powyższego było przeoczenie.
4. W przypadku dziewięciu z 76 ocen indywidualnych efektów rehabilitacji, z powodu przeoczenia, brakowało udokumentowanego potwierdzenia udziału w ocenie uczestników WTZ.

OCENA CZĄSTKOWA

Szczegółowe badanie dokumentacji 15 uczestników WTZ wykazało, że wszystkie osoby posiadały ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej, a uczestnictwo 12 z nich zostało uzgodnione z PCPR. W przypadku trzech osób brakowało uzgodnień uczestnictwa z PCPR, jednak przyjęcia tych osób miały miejsce w 2005 r.

Struktura zatrudnienia w Warsztacie była zgodna z umową o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności WTZ, za wyjątkiem specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji, którego od 2022 r. nie zatrudniano. Z tego powodu faktyczny skład Rady programowej Warsztatu nie odpowiadał wymogom ustawy o rehabilitacji.

Rada Programowa WTZ opracowała odrębnie na każdy rok pobytu uczestnika Indywidualny Program Rehabilitacji, kierując się w szczególności posiadanym przez uczestnika poziomem możliwości opanowania lub utrwalenia nowych sprawności i umiejętności niezbędnych w rehabilitacji społecznej i zawodowej, biorąc pod uwagę jego dysfunkcje psychofizyczne. Jednak 30 z 40 IPR nie zostało zatwierdzonych przez Radę w wymaganym składzie.

W wymaganych terminach dokonywano oceny kompleksowej realizacji IPR, niemniej wystąpiły przypadki przeprowadzenia jej przez Radę w niepełnym składzie.

Przeprowadzano również oceny indywidualnych efektów rehabilitacji za okresy półroczne oraz oceny okresowe, przy czym wystąpiły przypadki jej braku oraz przeprowadzenia przez Radę Programową w niepełnym składzie. Uczestnikom WTZ zapewniano możliwość udziału w ocenach indywidualnych efektów rehabilitacji, jednak wystąpiły przypadki braku udokumentowania potwierdzenia tego faktu.

²⁴ W tym: 15 ocen kompleksowych i 76 ocen indywidualnych efektów rehabilitacji oraz 38 ocen rocznych.

2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia klubowe w WTZ”

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2021-2023²⁵ z programu Zajęcia klubowe WTZ zatwierdzonego uchwałą Rady Nadzorczej PFRON numer 7/2018 z dnia 12 czerwca 2018 r. (dalej: *program* lub *zajęcia klubowe*) korzystało łącznie 11 uczestników²⁶. Na podstawie dokumentacji wszystkich 11 uczestników tego programu ustalono, że:

- ✓ wszystkie osoby posiadały ważne orzeczenie o niepełnosprawności;
- ✓ osiem osób było wcześniej uczestnikami WTZ, z tego: trzy osoby zrezygnowały z WTZ z powodu podjęcia zatrudnienia, trzy osoby zrezygnowały z powodów osobistych (osoby te znajdują się na liście osób zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ); a dwie osoby zostały skreślone z listy uczestników WTZ z powodu złych wyników oceny kompleksowej, (osoby te znajdują się na liście osób zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ).

(akta kontroli str. 156-158)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: *Jedynym wyjaśnieniem wpisania na listę osób zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ uczestników skreślonych wcześniej z listy była chęć dania tym osobom drugiej szansy. Niestety w mojej ocenie było to błędne założenie, dlatego po zakończeniu obecnej edycji Programu Zajęcia klubowe w WTZ osoby te otrzymają odmowę przyjęcia na WTZ.*

(akta kontroli str. 481-483)

- ✓ w przypadku dziewięciu osób w orzeczeniu o niepełnosprawności było wskazanie do terapii zajęciowej, w przypadku dwóch osób nie było takiego wskazania, przy czym jedna osoba nie znajdowała się na liście zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ (wcześniej była uczestnikiem WTZ i podjęła zatrudnienie), a jedna znajdowała się na liście zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ.

(akta kontroli str. 156-158)

Trzech spośród ośmiu uczestników zajęć klubowych (którzy w przeszłości byli uczestnikami WTZ) było zatrudnionych w okresie od zakończenia uczestnictwa w WTZ do czasu rozpoczęcia zajęć klubowych.

(akta kontroli str. 356-362)

Stosownie do przepisu art. 10g ust. 3 ustawy o rehabilitacji zajęcia klubowe mogą być prowadzone przez warsztat m.in. dla osób wpisanych na listę osób niepełnosprawnych, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w warsztacie.

Stosownie do postanowień programu jego beneficjentami są m.in. osoby niepełnosprawne, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (lub orzeczenie równoważne), znajdujące się na prowadzonej przez podmiot prowadzący WTZ liście osób (o której mowa w art. 10f ust. 2a ustawy o rehabilitacji), których

²⁵ Od 01.02.2021 r. do 31.01.2024 r.

²⁶ W okresie od 01.02.2021 r. do 31.01.2022 r. i od 01.02.2022 r. do 31.01.2023 r. – 8 uczestników; w edycji programu od 01.02.2023 r. do 31.01.2024 r. łącznie 11 uczestników, w tym 8 w całym okresie, jeden w lutym i marcu 2023 r., jedna osoba rozpoczęła zajęcia 01.06.2023 r.; a jedna 27.10.2023 r., a jedna uczestniczyła w zajęciach w okresie kwiecień-maj 2023 r.

zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone i które nie rozpoczęły terapii w WTZ.

Z powyższego wynika, że jeden spośród 11 uczestników programu Zajęcia klubowe nie spełniał kryteriów określonych w art. 10g ust. 3 ustawy o rehabilitacji i w programie.

(akta kontroli str. 156-158)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: Osoba ta na dzień wpisania listę osób zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ (tj. 28.02.2018 r.) posiadała orzeczenie ze wskazaniami do terapii zajęciowej. W 2020 r. uczestnikowi wydano nowe orzeczenie o niepełnosprawności bez wskazań do terapii zajęciowej, co nie zostało zauważone i osoba ta uczestniczyła w zajęciach klubowych do 31 stycznia 2024 r. *W grudniu 2023 r. przejęłam całą dokumentację klubową. Nie otrzymałam od pracowników żadnych informacji na temat występujących nieprawidłowości. W związku z koniecznością zamknięcia roku budżetowego zmuszona byłam dokonać szybkiej weryfikacji Programu i nie zauważyłam tego błędu.*

(akta kontroli str. 159-161)

Ww. osoba nie posiadała wskazań do terapii WTZ od dnia 9 listopada 2011 r. Koszty uczestnictwa ww. osoby w zajęciach klubowych w latach 2020-2024 (do 31 stycznia 2024 r.) wyniosły łącznie 18,4 tys. zł (odpowiednio: 1,2 tys. zł; 5,4 tys. zł; 5,6 tys. zł i 6,2 tys. zł).

(akta kontroli str. 75)

2. Zajęcia klubowe odbywały się w godzinach pracy WTZ (tj. od poniedziałku do piątku, od godziny 8 do godziny 15). Beneficjenci uczestniczyli w zajęciach klubowych w wymiarze nie mniejszym niż pięć godzin miesięcznie, przy czym w przypadku jednego beneficjenta w rozliczeniu wykazano, że osoba ta zrealizowała pięć godzin zajęć, podczas gdy w liście obecności wskazano, że osoba ta uczestniczyła w zajęciach od godziny 10 do 13.

(akta kontroli str. 3-30, 232-233, 488-516)

Kierownik WTZ wskazała, że: Zakres godzinowy został błędnie wskazany. Jest to pomyłka terapeuty. Klubowicz, w którego błędnie wskazano zakres godzinowy jest osobą pracującą, która chętnie i systematycznie korzysta z zajęć. Na zajęcia przychodzi w dniu wolnym od pracy. Nie wystąpiły przypadki zrealizowania przez tę osobę jednorazowo mniej niż pięć godzin zajęć.

(akta kontroli str. 159-161)

W Regulaminie organizacyjnym Zajęć Klubowych WTZ²⁷ nie przewidziano możliwości zorganizowania dodatkowego terminu zajęć klubowych w danym miesiącu np. w związku z dużą absencją uczestników.

(akta kontroli str. 163-169)

3. W umowach o dofinansowanie prowadzenia zajęć klubowych w ramach programu²⁸ nie określono kwalifikacji wymaganych od pracowników prowadzących zajęcia klubowe WTZ.

(akta kontroli str. 234-251)

²⁷ Wprowadzony zarządzeniem numer 27/2018 z dnia 27.08.2018 r.

²⁸ Umowa numer 2/WTZ/Ż/2021 z dnia 15.04.2021 r., umowa numer 2/WTZ/Ż/2022 z dnia 09.03.2022 r. i umowa numer 2/WTZ/Ż/2023 z dnia 16.05.2023 r.

Zajęcia klubowe WTZ prowadzili pracownicy WTZ, w tym:

- ✓ trzech instruktorów terapii zajęciowej, z których dwóch posiadało wykształcenie średnie – dyplom w zawodzie terapeuty zajęciowego²⁹, a jeden wykształcenie wyższe licencjat – promocja zdrowia i zarządzanie zdrowym stylem życia (wellness),
- ✓ jeden terapeuta zajęciowy, posiadał wykształcenie wyższe magisterskie, kierunek pedagogika,
- ✓ trzech starszych terapeutów zajęciowych, którzy posiadali wykształcenie wyższe magisterskie, dwóch na kierunku pedagogika i jeden na kierunku pedagogika specjalna.

(akta kontroli str. 170)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: *Zajęcia klubowe odbywały się od poniedziałku do piątku w godzinach od 8 do 15, tj. w godzinach pracy WTZ. Prowadzenie zajęć klubowych nie kolidowało z zajęciami prowadzonymi w ramach WTZ, ponieważ terapeuci zajęciowi/instruktorzy terapii zajęciowej indywidualnie umawiali się z podopiecznymi na odbycie zajęć w ramach konkretnej grupy terapeutycznej. Jednorazowo na zajęciach na danej grupie uczestniczył jeden klubowicz (wyjątek stanowią ważne wydarzenia w ramach zajęć WTZ, w których również brali udział klubowicze tj. okazjonalne zabawy). Organizacja zajęć klubowych w godzinach zajęć WTZ ma na celu przede wszystkim integrację uczestników zajęć klubowych z uczestnikami WTZ. Ponadto w przypadku klubowiczów, którzy opuścili Warsztat w związku z podjęciem zatrudnienia pozwala utrzymać powstałe na WTZ więzi. Ww. klubowicze są motywacją dla uczestników WTZ do podjęcia w przyszłości zatrudnienia.*

(akta kontroli str. 232-233)

4. W latach 2021-2023 nie prowadzono pomiaru skuteczności prowadzonej rehabilitacji w ramach zajęć klubowych WTZ.

(akta kontroli str. 232-233)

Dwie spośród 11 osób będących uczestnikami zajęć klubowych WTZ w latach 2021-2023 zostały przyjęte do WTZ³⁰.

(akta kontroli str. 156-158)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Na skutek przeoczenia jeden z 11 beneficjentów zajęć klubowych nie dysponował orzeczeniem o niepełnosprawności zawierającym wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej, co było niezgodne z art. 10g ust. 3 ustawy o rehabilitacji i wymogami programu. Koszty uczestnictwa ww. osoby w zajęciach klubowych WTZ od dnia wydania orzeczenia bez wskazania do uczestnictwa w terapii zajęciowej, tj. od 9 listopada 2020 r. do 31 stycznia 2024 r. wyniosły łącznie 18,4 tys. zł.

OCENA CZĄSTKOWA

Beneficjentami programu Zajęcia klubowe w WTZ były osoby z niepełnosprawnościami spełniające wymagane kryteria, poza jednym wyjątkiem.

Każdy z uczestników wziął udział w zajęciach w wymaganym wymiarze, tj. nie mniejszym niż pięć godzin miesięcznie.

²⁹ W tym jedna osoba posiadała świadectwo ukończenia szkoły policealnej – Medyczne Studium Zawodowe, a jedna osoba posiadała świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie w zakresie kwalifikacji świadczenia usług w zakresie terapii zajęciowej (egzamin zdany przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu).

³⁰ W tym: jedna osoba znajdowała się na liście zatwierdzonych do uczestnictwa w WTZ od 27.04.2023 r. i została przyjęta 07.10.2024 r.; a jedna osoba figurowała na liście zatwierdzonych do uczestnictwa od 10.01.2023 r. i została przyjęta do WTZ 30.05.2023 r.

3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków

1. MOPS prowadził wyodrębnioną dokumentację księgową dotyczącą działalności WTZ, co było zgodne z zapisami § 8 ust. 1 umów o dofinansowanie kosztów utworzenia i działalności WTZ³¹. W księgach pomocniczych wyodrębniono analityczne konta księgowe, na których były ewidencjonowane koszty działalności WTZ. Dane wykazane w sprawozdaniach z działalności WTZ za lata 2021-2023 były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

(akta kontroli str. 252-318, 373-374, 413-416)

Na podstawie badania 30 faktur (po 10 z każdego roku) o łącznej wartości 190,7 tys. zł (co stanowiło 7,4% kosztów ogółem poniesionych przez Warsztaty w latach 2021-2023, tj. 2.565,7 tys. zł) ustalono, że spełniały one warunki określone w art. 21 i 22 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³² (dalej: *ustawa o rachunkowości*).

(akta kontroli str. 94-154, 413-416)

2. Źródłem finansowania działalności WTZ w latach 2021-2023 były środki otrzymane z PFRON oraz z budżetu Powiatu, a dodatkowo w latach 2022-2023 z Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Żarach na realizację następujących projektów:

- ✓ Bieg szlakiem żarskich uliczek (2022 i 2023 r.). Kwota otrzymanych i wydatkowanych środków wynosiła odpowiednio: 2 tys. zł i 3 tys. zł;
- ✓ Warsztaty rękodzielnicze z elementami arteterapii organizowane w ramach Wystawy zorganizowanej z okazji Światowego Dnia Terapii Zajęciowej. Kwota otrzymanych i wydatkowanych na ten cel środków wyniosła odpowiednio: 3.000 zł i 3.057,93 zł, w tym kwota 57,93 zł została sfinansowana ze środków MOPS.

Otrzymane środki zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

(akta kontroli str. 94-154, 232-233, 382-410)

3. Koszty działalności WTZ w latach 2021-2023 wynosiły odpowiednio:

- 723,2 tys. zł (w tym: środki PFRON – 650,9 tys. zł; środki Powiatu – 72,3 tys. zł);
- 860,7 tys. zł (środki PFRON – 774,4 tys. zł; środki Powiatu – 86,3 tys. zł);
- 981,8 tys. zł (środki PFRON – 883,5 tys. zł; środki Powiatu – 98,3 tys. zł).

Do kosztów działalności WTZ zaliczono wydatki, które się do tego kwalifikowały na podstawie umowy numer 2/WTZ/Ż/2021 z dnia 15 kwietnia 2021 r.³³ o dofinansowanie kosztów tworzenia działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej ze środków budżetu Powiatu Żarskiego. Do kosztów działalności Warsztatu dofinansowanych ze środków PFRON zaliczono koszty, które się do tego kwalifikowały na podstawie § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ, za wyjątkiem kosztów podróży służbowych pracowników.

(akta kontroli str. 94-154, 234-318)

³¹ Umowa numer 1/WTZ/Ż/2021 z dnia 15 kwietnia 2021 r. o dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności WTZ ze środków PFRON (wraz z aneksami) i umowa numer 1/WTZ/Ż/2021 z dnia 15 kwietnia 2021 r. o dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności WTZ ze środków budżetu powiatu żarskiego (wraz z aneksami).

³² Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

³³ Wraz z aneksami numer: 1 z 18.11.2021 r.; 2 z 23.12.2021 r.; 3 z 23.02.2022 r.; 4 z 24.08.2022 r.; 5 z 06.12.2022 r.; 6 z 20.12.2022 r.; 7 z 25.01.2023 r.; 8 z 16.10.2023 r.; 9 z 13.12.2023 r.; 10 z 27.12.2023 r.

W § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ wskazano koszty działalności Warsztatu, które mogą być dofinansowywane ze środków PFRON.

W latach 2021-2023 do kosztów działalności Warsztatu dofinansowanych ze środków PFRON zaliczono koszty podróży służbowych pracowników w łącznej kwocie 0,6 tys. zł³⁴, które nie były wymienione w § 19 wyżej powołanego rozporządzenia.

(akta kontroli str. 94-154)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: *Pracownicy WTZ używali prywatnych samochodów do wyjazdów służbowych, związanych z funkcjonowaniem i działalnością Warsztatu.* Zgodnie z § 19 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia w sprawie WTZ do kosztów działalności WTZ dofinansowanych ze środków PFRON zalicza się koszty eksploatacji samochodu w związku z obsługą działalności warsztatu, jednakże samochód, którym dysponuje Warsztat był niezbędny w tym czasie do innych czynności związanych z jego funkcjonowaniem. W związku z powyższym pracownicy używali prywatnych samochodów do celów służbowych. Ponadto koszty delegacji pracowników ujęte są w preliminarzu rocznych kosztów utrzymania WTZ w Żarach finansowanych ze środków PFRON, który jest załącznikiem do aneksów do umowy nr 1/WTZ/Ż/2021 o dofinansowanie kosztów tworzenia i działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Żarach ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób niepełnosprawnych z dnia 15 kwietnia 2021 r.

(akta kontroli str. 411-412)

Kwota środków otrzymanych i wydatkowanych na prowadzenie zajęć klubowych WTZ w okresie od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2024 r. wynosiła:

- ✓ od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2022 r.: kwota otrzymana i wydatkowana: 43,2 tys. zł;
- ✓ od 1 lutego 2022 r. do 31 stycznia 2023 r.: z kwoty otrzymane – 44,6 tys. zł; wydatkowano 44,2 tys. zł;
- ✓ od 1 lutego 2023 r. do 31 stycznia 2024 r.: z kwoty otrzymanej 55,6 tys. zł wydatkowano 51,5 tys. zł.

(akta kontroli str. 496, 505, 514)

Zarządzeniem numer 1/2021 z dnia 4 stycznia 2021 r. Dyrektor MOPS wprowadził Regulamin udzielania zamówień publicznych o wartości nieprzekraczającej 130 tys. zł. W zarządzeniu określono m.in. sposób ustalenia szacunkowej wartości zamówienia oraz procedury postępowania dla zamówień, dla których nie ma obowiązku stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych (dla zamówień o wartości szacunkowej do 5 tys. zł netto, od 5 tys. zł do 35 tys. zł; powyżej 35 tys. zł mniejszej niż 130 tys. zł).

W Regulaminie wskazano również, że procedury o udzielenie zamówienia publicznego o wartości szacunkowej nieprzekraczającej 130 tys. zł netto nie stosuje się do zamówień, których przedmiotem są m.in.: zamówienia, które mogą być realizowane przez Wykonawcę działającego jako jedyny na rynku lokalnym, dostawy (wody, energii elektrycznej, ciepła), odprowadzenie ścieków, usługi przesyłowe energii elektrycznej i ciepła, materiały do terapii, zamówienia o charakterze nieprzewidywalnym (awarie lub usterki wymagające natychmiastowego usunięcia), zakup artykułów spożywczych, zakupy i usługi związane z bieżącą konserwacją obiektów MOPS w Żarach, zakupy sprzętu sportowego, usługi cateringowe/gastronomiczne, szkolenia pracowników, usługi związane z konserwacją

³⁴ 2021 r. – 0,2 tys. zł; 2022 r. – 0,1 tys. zł i 2023 r. – 0,3 tys. zł.

i eksploatacją pojazdów oraz zakupy materiałów eksploatacyjnych do pojazdów, zakupy usług kulturalnych, edukacyjnych i o charakterze turystyczno-rekreacyjnym.

W Regulaminie wskazano również, że dział administracyjno-gospodarczy przeprowadza postępowania dla wszystkich działów i ośrodków wsparcia MOPS Żary dotyczących: artykułów, biurowych, środków czystości, materiałów eksploatacyjnych do sprzętów biurowych, sprzętów komputerowych, paliwa, leków, pieczywa (dostawy stałe).

(akta kontroli str. 216-231)

Na podstawie badania 30 faktur (po 10 z każdego roku) o łącznej wartości brutto 190,7 tys. zł ustalono m.in., że:

- ✓ 14 faktur o łącznej wartości 81,9 tys. zł brutto dotyczyło zakupów³⁵ wyłączonych z procedury na podstawie § 5 wyżej powołanego Regulaminu;
- ✓ 11 faktur o łącznej wartości 82 tys. zł dotyczyło zakupów, dla których dział administracyjno-gospodarczy przeprowadza postępowania dla wszystkich działów i ośrodków wsparcia MOPS (§ 6 ust. 2 wyżej powołanego Regulaminu) - zakupy te były dokonywane na podstawie umów zawartych z dostawcami³⁶;
- ✓ w przypadku wymiany klimatyzatora (faktura o wartości 8,5 tys. zł brutto; 6,9 tys. zł netto) oraz zakupu dwóch komputerów i trzech pakietów MS Office na potrzeby WTZ o łącznej wartości 8,2 tys. zł brutto; 6,7 tys. zł netto) zastosowano procedurę określoną w § 7 ust. 2 Regulaminu tj. zakupu dokonano po przeprowadzeniu rozpoznania rynku udokumentowanego notatką służbową zaakceptowaną przez Dyrektora MOPS.

(akta kontroli str. 375-381, 413-416)

- ✓ w przypadku usługi dowozu uczestników na zajęcia (faktura o wartości 2,4 tys. zł brutto; 2,2 tys. zł netto) oraz zakupu świetlówek (faktura o wartości 3,9 tys. zł brutto; 3,2 tys. zł netto) zastosowano procedurę określoną w § 7 ust. 1 Regulaminu, tj. pracownik dokonujący zakupu opisując fakturę uzasadnił wybór firmy, a kierownik merytorycznie odpowiedzialny za realizację zadania uzasadnił m.in., że zakupu dokonano w sposób celowy i oszczędny umożliwiający terminową realizację zadań.

(akta kontroli str. 413-416)

- ✓ jedna faktura (o wartości 3,8 tys. zł brutto; 3,1 tys. zł netto) dotyczyła naprawy plotera z pracowni stolarskiej. Zakupu dokonano na podstawie § 5 pkt 8 Regulaminu zgodnie, z którym procedury nie stosuje się do zamówień o charakterze nieprzewidywalnym typu: awarie lub usterki wymagające natychmiastowego usunięcia dla zapewnienia ciągłości pracy.

(akta kontroli str. 413-416)

Zajęcia klubowe WTZ w okresie od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2024 r. były prowadzone przez siedmiu instruktorów terapii zajęciowej i terapeutów zajęciowych zatrudnionych w Warsztacie, w tym pięciu w całym ww. okresie; jeden w okresie od 1 lutego 2021 r. do 31 stycznia 2022 r., od 1 lutego 2022 r. do 24 marca 2022 r. oraz od 1 stycznia 2024 r. do 31.01.2024 r. i jeden w okresie od 1 lutego 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. Pracownicy prowadzący zajęcia klubowe w całym ww.

³⁵ W tym: zakup usług kulturalnych, edukacyjnych i o charakterze turystyczno-rekreacyjnym; materiałów do terapii, szkoleń dla pracowników, sprzętu sportowego, zamówienia o charakterze nieprzewidywalnym.

³⁶ W tym: zakup paliwa gazowego, paliwa do samochodów, środków czystości i materiałów biurowych.

okresie oraz pracownik prowadzący zajęcia w 2023 r. posiadali aneksy do karty uprawnień, czynności i odpowiedzialności pracownika, w których określono dodatkowy zakres obowiązków w celu realizacji Programu „Zajęcia klubowe w WTZ” w okresie od 01.02.2023 r. do 31.01.2024 r. Z aneksów wynikało, że w związku ze zwiększonym zakresem obowiązków w trakcie realizacji programu „Zajęcia klubowe w WTZ”, pracownikowi przysługuje dodatek specjalny do wynagrodzenia, który będzie realizowany przez MOPS płatny w ramach posiadanych środków.

(akta kontroli str. 170-211)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: *Do 31 stycznia 2023 r. pracownicy WTZ prowadzili zajęcia klubowe na podstawie polecenia ustnego kierownika WTZ. Za realizację ww. zajęć otrzymywali wynagrodzenie w formie nagród. Średnia miesięczna kwota wynagrodzenia otrzymywanego za prowadzenie zajęć klubowych wynosiła 200 zł brutto. Kwota dodatków specjalnych otrzymywanych przez pracowników za prowadzenie zajęć klubowych wynosiła średnio 250 zł brutto/miesiąc. Zarówno nagrody jak i dodatki specjalne były zgodne z Regulaminem wynagradzania pracowników MOPS i były przyznawane na pisemny wniosek Kierownika WTZ.*

(akta kontroli str. 212-215)

W odniesieniu do prowadzenia zajęć klubowych WTZ w czasie funkcjonowania Warsztatu Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: *Pracownicy WTZ realizowali zajęcia klubowe w godzinach funkcjonowania WTZ. Celem takiej formy prowadzenia klubów była zakładana integracja uczestników klubu z uczestnikami WTZ. Obserwacja zajęć WTZ przez przyszłych kandydatów do WTZ, w sposób naturalny przygotowuje ich i przyzwyczaja do funkcjonowania w ośrodku, a osobom, które kiedyś były uczestnikami WTZ pomaga w podtrzymywaniu kontaktów z koleżeństwem. W mojej ocenie jest to słuszne założenie funkcjonowania obu form wsparcia, wpływające na rehabilitację społeczną uczestników.*

(akta kontroli str. 477-480)

Nagrody i dodatki specjalne zostały wypłacone ze środków przeznaczonych na realizację zajęć klubowych.

(akta kontroli str. 319-355)

4. W latach 2021-2023 MOPS składał kwartalne informacje w formie zestawienia planowanych oraz wydatkowanych środków, a także roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej oraz wykorzystania środków finansowych WTZ, w terminach określonych w § 20 i 21 rozporządzenia w sprawie WTZ.

(akta kontroli str. 94-154, 373-374)

Sprawozdania roczne zawierały informacje wymagane przepisami § 21 ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ppkt a, b, c, d oraz e (częściowo). W sprawozdaniach brakowało natomiast następujących elementów wymaganych przepisami wyżej powołanego rozporządzenia: przyczyny odejścia uczestników Warsztatu (2022 i 2023 r.) - § 21 ust. 2 pkt 2 ppkt d oraz informacji o decyzjach podjętych przez radę programową w stosunku do uczestników warsztatu, wobec których Rada Programowa dokonała oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji - § 21 ust. 2 pkt 3.

(akta kontroli str. 94-154)

Kierownik WTZ (w odniesieniu do sprawozdania za 2023 r.) wyjaśniła, że w 2023 r. funkcję kierownika pełniła jedynie przez jeden miesiąc i sporządzając sprawozdanie za 2023 r. bazowała na sprawozdaniach z lat poprzednich. Kierownik wyjaśniła również, że: *Niestety nie zweryfikowałam danych, które powinny znaleźć się w tym*

sprawozdaniu zgodnie z zapisami rozporządzenia i błędnie założyłam, że dotychczasowe sprawozdania są kompletne.

(akta kontroli str. 365-367)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: Opracowanie materiałów analitycznych i sprawozdawczości z zakresu działania WTZ należało do zadań kierownika WTZ. Jednocześnie dyrektor MOPS, powołując się na informacje uzyskane od byłego kierownika WTZ wyjaśniła, że: *Na jednym ze szkoleń został zaproponowany wzór sprawozdania rocznego, który został przyjęty przez PCPR-y. PCPR-y w przeprowadzanych kontrolach nie wykazywały nieprawidłowości w tym zakresie.*

(akta kontroli str. 368-371)

Wartość wykorzystanych przez WTZ środków wykazana w sprawozdaniach rocznych za lata 2021-2023 była zgodna z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. W ww. okresie Warsztat nie uzyskiwał kwot ze sprzedaży produktów i usług.

(akta kontroli str. 372-374)

Badanie zgodności wybranych danych wykazanych w sprawozdaniach za lata 2021-2023 ze stanem faktycznym wykazała m.in., że:

a) dane wykazane w sprawozdaniach dotyczące liczby uczestników warsztatu oraz stopnia ich niepełnosprawności wykazane w sprawozdaniach były zgodne ze stanem faktycznym;

b) liczba uczestników, którzy poczynili postępy wykazana w sprawozdaniach była zgodna ze stanem faktycznym;

c) dane dotyczące frekwencji ogólnej były zgodne ze stanem faktycznym za miesiące styczeń – czerwiec oraz wrzesień-grudzień 2021 r.; styczeń-marzec oraz czerwiec-lipiec i wrzesień 2022 r. oraz za okres luty-grudzień 2023 r.³⁷ były zgodne ze stanem faktycznym. Rozbieżności w tym zakresie stwierdzono za miesiące: sierpień 2021 r. (wykazano 88%; faktycznie było 92%), kwiecień 2022 r. (wykazano 97%; faktycznie było 96%), październik 2022 r. (wykazano 97%; faktycznie było 94%), listopad 2022 r. (wykazano 97%; faktycznie było 95%), grudzień 2022 r. (wykazano 97%; faktycznie było 95%); styczeń 2023 r. (wykazano 89%; faktycznie było 95%). Jednocześnie nie było możliwe zweryfikowanie frekwencji za maj 2022 r. za uwagi na brak listy obecności pracowni gospodarstwa domowego;

d) liczba uczestników WTZ według rodzaju niepełnosprawności wykazana w sprawozdaniu za 2023 r. była zgodna ze stanem faktycznym; natomiast w sprawozdaniach za lata 2021-2022 stwierdzono następujące nieprawidłowości: 2021 r. uszkodzenia narządu ruchu (wykazano 1; było 0), niepełnosprawność sprzężona (wykazano 13; było 12), inne (wykazano 1; było 3); 2022 r. choroby psychiczne (wykazano 2; było 3), niepełnosprawność sprzężona (wykazano 13; było 12).

(akta kontroli str. 363-364)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że: *Zaniżenie frekwencji za styczeń 2023 r. wynikało z błędnego wyliczenia.*

(akta kontroli str. 365-367)

Dyrektor MOPS powołując się na informacje uzyskane od byłego kierownika WTZ wyjaśniła, że: *Błędy pisarskie z całą pewnością nie były zamierzone i trudno dziś określić z czego wynikały.*

(akta kontroli str. 368-371)

³⁷ Lipiec 2021 i 2023 r. – przerwa wakacyjna; sierpień 2022 r. – przerwa wakacyjna.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na skutek niezgodnego z przepisami rozporządzenia w sprawie WTZ ujęcia w preliminarzu rocznych kosztów utrzymania WTZ na lata 2021-2023, stanowiącego integralną część umowy o dofinansowanie kosztów działalności WTZ, kosztów podróży służbowych pracowników, rozliczono środki wydatkowane na ten cel pochodzące z PFRON, choć § 19 wyżej powołanego rozporządzenia nie dawał do tego podstaw.
2. Sprawozdania roczne z działalności Warsztatu za lata 2021-2023 nie zawierały wszystkich elementów wymaganych przepisami § 21 ust. 2 rozporządzenia w sprawie WTZ, a ponadto wskutek błędnych przeliczeń wykazano w nich częściowo nierzetelne dane.

OCENA CZĄSTKOWA

Otrzymane środki z PFRON oraz Powiatu wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem oraz zapisami umów o dofinansowanie kosztów tworzenia działalności Warsztatu. Niemniej koszty podróży służbowych pracowników, sfinansowano z PFRON wbrew przepisom rozporządzenia w sprawie WTZ.

Zgodnie z zapisami umów MOPS prowadził wyodrębnioną dokumentację księgową dotyczącą działalności WTZ, a w księgach pomocniczych wyodrębniono analityczne konta księgowe, na których były ewidencjonowane koszty działalności Warsztatu. Dane wykazane w sprawozdaniach z działalności WTZ za lata 2021-2023 były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

MOPS terminowo składał kwartalne informacje w formie zestawienia planowanych oraz wydatkowanych środków, a także roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej oraz wykorzystania środków finansowych WTZ, które jednak nie zawierały wszystkich elementów wymaganych przepisami rozporządzenia w sprawie WTZ, a dane w nich wykazane były częściowo nierzetelne.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Podejmowanie dalszych działań mających na celu zatrudnienia specjalisty ds. rehabilitacji lub rewalidacji.
2. Zapewnienie udziału psychologa każdorazowo w dokonywanych ocenach indywidualnych efektów rehabilitacji i ocenach rocznych.
3. Przeprowadzenie ocen indywidualnych efektów rehabilitacji i ocen okresowych dla wszystkich uczestników WTZ.
4. Dokumentowanie udziału uczestników WTZ w indywidualnych ocenach efektów rehabilitacji
5. Kwalifikowanie do uczestnictwa w Zajęciach klubowych WTZ osób posiadających w orzeczeniu o niepełnosprawności wskazanie do uczestnictwa w terapii WTZ.
6. Rozliczanie kosztów funkcjonowania Warsztatu ze środków PFRON zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie WTZ.
7. Sporządzanie kompletnych i rzetelnych sprawozdań rocznych z działalności WTZ.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, dnia 5 grudnia 2024 r.

Kontroler
Anna Huziej

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Wicedyrektor
Mariusz Kniat

.....
*/podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym/*